

Warszawa, 20 marca 2020 r.

**Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej
Pan Sylwester Marciniak
sędzieja Naczelnego Sądu Administracyjnego**

Szanowny Panie Przewodniczący,

w związku ze zbliżającymi się wyborami Prezydenta RP wyznaczonymi na dzień 10 maja br. chcielibyśmy zwrócić uwagę, że wybory to nie tylko kampania i dzień głosowania ale również związane z ich przygotowaniem prace techniczno-organizacyjne (trwające wiele tygodni). Wiele z tych czynności realizują jednostki samorządu terytorialnego. Nie są to zadanie własne gmin. Należą do kategorii zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, na której spoczywa odpowiedzialność za ich przebieg i organizację.

Dlatego czujemy się w obowiązku zwrócenia uwagi, że w okolicznościach zaistniałego zagrożenia epidemicznego, ich prawidłowe zrealizowanie, przy jednoczesnym zachowaniu sztywnych terminów kalendarza wyborczego, będzie zagrożone.

W Urzędach Miast przeprowadzono analizę koniecznych do wykonania zadań oraz możliwości dotrzymania terminów wyborczych w sytuacji ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego, który nie wiadomo, jak długo będzie trwał. Jej bilans przedstawiamy w formie poniżej prezentacji problemów, które wymagają pilnych odpowiedzi.

- 1. Kompletowanie składów obwodowych komisji wyborczych (OKW)** - strach ludzi przed zarażeniem może spowodować problemy ze skompletowaniem składu komisji wyborczych. Deklaracje do pracy w komisjach były odbierane przed ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego i w chwili obecnej powinny zostać potwierdzone. Jednak od ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego praktycznie brak jest zgłoszeń wyborców do prac w komisjach, co powoduje, że nawet uzupełnienie ich składu w trybie art. 182 § 8c Kodeksu wyborczego, może być problemem dla komisarzy wyborczych. Termin na zgłoszenia do OKW mija 10 kwietnia. Realnie patrząc termin ten jest nie do dotrzymania. Spodziewamy się licznych trudności w zapewnieniu bezpiecznego głosowania zarówno wyborcom, jak i członkom OKW. Członkowie OKW będą musieli (poza wykonywaniem swoich obowiązków) dbać o dezynfekcję używanych przez wyborców długopisów i innych urządzeń; zapewnić, by do lokalu wyborczego wchodziła tylko dopuszczalna liczba osób; pilnować zachowania stosownej - co najmniej 1,5 m odległości) pomiędzy wszystkimi osobami przebywającymi w lokalu wyborczym. Zwracamy uwagę, że obowiązujące przepisy nie dają podstaw prawnych do niewpuszczania/usuwania z lokali wyborczych osób chorych. Problemатyczny jest też dostęp do dokumentów papierowych – dotykanie ich przez osoby ewentualnie zarażone.

- 2. Szkolenia** - jeżeli udałoby się skutecznie powołać komisje obwodowe przez Komisarza Wyborczego, koniecznym jest przeprowadzenie ich pierwszych spotkań i szkoleń oraz oddelegowania do ich przeprowadzenia urzędników gminnych. Obecnie obowiązujące obostrzenia bardzo utrudnią lub wręcz uniemożliwią organizację tych wydarzeń. Ze względu na fakt, że wybór przewodniczących i zastępców musi nastąpić spośród grona powołanych członków, spotkania te muszą odbyć się z ich bezpośrednim udziałem. Biorąc pod uwagę kalendarz wyborczy spotkania te powinny być realnie przeprowadzone pomiędzy 24 a 29 kwietnia. Na chwilę obecną miasta nie mają żadnych informacji czy przewidziana jest inna forma szkoleń i organizacji pierwszych spotkań. Biorąc pod uwagę ustawowe terminy wynikające z kalendarza wyborczego ewentualne przeprowadzenie indywidualnych spotkań i szkoleń dla każdej komisji osobno jest nierealne fizycznie i czasowo.
- 3. Obsługa wyborów**- poza obwodowymi komisjami wyborczymi do przeprowadzenia wyborów potrzebna jest duża liczba osób do obsługi jak np. operatorzy informatyczni, gospodarze lokali - nie ma możliwości zmuszenia ludzi aby zajęli się tymi zadaniami, a w obecnej sytuacji nikt nie chce rozmawiać na ten temat.
- 4. Zabezpieczenie wyborców i członków obwodowych komisji wyborczych** - w chwili obecnej nie ma żadnych wiążących informacji, w jaki sposób podczas głosowania mają być zabezpieczeni członkowie komisji oraz sami wyborcy. Nawet po wydaniu takich wytycznych, trudno będzie je odpowiedzialnie zastosować wobec wyborców - osób starszych, w podeszłym wieku i w różnym stanie zdrowia. Bardzo często udział w wyborach tych osób, podyktowany jest poczuciem obowiązku i w związku z tym mogą realnie nie ocenić sytuacji zagrożenia zdrowotnego.
- 5. Zabezpieczenie i zapewnienie punktów do głosowania** - w chwili obecnej nie ma żadnych wiążących informacji w jaki sposób mają być zabezpieczone placówki (i ich pracownicy), w których będą organizowane lokale wyborcze. Większość lokali mieści się w placówkach oświatowych - podczas głosowania do lokali wyborczych przybędzie kilkaset osób. Obecnie jednostki te są zamknięte i nie wiadomo kiedy będą czynne - uniemożliwia to poczynienie uzgodnień dotyczących urządzenia w nich siedzib OKW, w tym dostarczenie urn wyborczych. Pojawia się problem, czy placówki oświatowe, w których 10 maja przeprowadzi się wybory, będą mogły bezpiecznie - już następnego dnia w poniedziałek - przyjąć uczniów. Czy Sanepid przeprowadzi dezynfekcje? Jednego dnia w wielu lokalach? Należy liczyć się także z tym, że podmioty niepubliczne, które udostępniają swoje nieruchomości w celu utworzenia tam lokali OKW, ze względu na zagrożenie epidemiczne odmówią udostępnienia swojej nieruchomości.
- 6. Odrębne obwody głosowania** - w jaki sposób osobom przebywającym w szpitalach i domach pomocy społecznej będzie zagwarantowane prawo do głosowania? Czy kierownicy domów pomocy społecznej (gdzie mieszkają osoby z grupy największego ryzyka) i szpitali, w tym mających pacjentów z koronawirusem, cofną zgodę na utworzenie w ich placówkach odvodu głosowania?
- 7. Kwarantanna wyborców** - jak zostanie zapewniona możliwość korzystania z praw wyborczych osób przebywających w kwarantannie?
- 8. Ograniczona liczba urzędników samorządowych** - przygotowania do wyborów, a następnie ich przeprowadzenie wymaga zaangażowania ogromnej liczby urzędników, zarówno ewidencji ludności, jak i wszystkich tych, którzy obsługują obwodowe komisje wyborcze, zajmują się zamówieniami i sprawami obsługi technicznej. Wszystkie te osoby odpowiadają za wybrany obszar działań. Nieznany

jest okres realnego zagrożenia wirusem, stąd nieznany jest też termin ograniczenia funkcjonowania urzędów i innych instytucji. Ograniczenie funkcjonowania instytucji publicznych utrudni lub wręcz uniemożliwi realizację zadań wyborczych. Każda z nich jest realnie narażona na występujące zagrożenie i w każdej chwili może dojść do sytuacji konieczności ogłoszenia kwarantanny dla współpracowników. Może to wystąpić nawet bezpośrednio przed samym głosowaniem. Duże absencje pracowników stanowią zagrożenie terminowego wykonania czynności związanych np. z: przyjęciem i realizacją wniosków o dopisanie do spisu wyborców bądź rejestru wyborców, wydaniem zaświadczenia o prawie do głosowania, czyli zapewnienie obywatelom pełnej realizacji ich praw wyborczych. Bez pracowników urzędu gminy/miasta nie jest możliwe prawidłowe przygotowanie i przeprowadzenie wyborów. Już w chwili obecnej urzędy pracują w zmniejszonej obsadzie związanej m.in. z zamknięciem placówek oświatowych.

9. Współpraca z komisarzami wyborczymi - w związku z wprowadzonymi ograniczeniami w pracy urzędów utrudnione jest i będzie współdziałanie z komisarzami wyborczymi, delegaturami biura wyborczego, urzędnikami wyborczymi i innymi podmiotami, które jest niezbędne dla prawidłowego wykonywania zadań wyborczych.

10. Obsługa pełnomocnictw do głosowania - zgodnie z art. 56 § 5 w zw. z art. 56 § 1 Kodeksu wyborczego pełnomocnictwo jest sporządzane „w miejscu zamieszkania wyborcy udzielającego pełnomocnictwa, przed wójtem lub innym upoważnionym pracownikiem urzędu gminy”. Przykładowo w Łodzi podczas ostatnich wyborów sporządzono 379 aktów pełnomocnictwa do głosowania z czego 374 w miejscu pobytu wyborców. W sytuacji zagrożenia epidemicznego wirusem COVID-19 istnieje obawa, że w takie pełnomocnictwa nie będą sporządzane. Należy się spodziewać, że również po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego osoby niepełnosprawne lub te, które w dniu wyborów ukończyły 75 lat, a także gminni urzędnicy mogą - z obawy o swoje zdrowie - będą odmawiać uczestniczenia w tych czynnościach.

Obsługa głosowania korespondencyjnego oraz dostarczanie pakietów wyborczych u wyborców niepełnosprawnych - pakiet wyborczy doręcza się wyłącznie do rąk własnych wyborcy niepełnosprawnego, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru. Problemem jest, nie tylko w tym przypadku, ograniczenie funkcjonowania Poczty Polskiej.

11. Sporządzenie spisu wyborców - Spis wyborców gmina sporządza 17 kwietnia (19 kwietnia to niedziela). Po tym terminie go aktualizuje, aż do piątku 8 maja. Spis wyborców przygotowują pracownicy – urzędnicy – ludzie, w zabezpieczonych systemach informatycznych. Dopisują, wykreślają wyborców. Dzisiaj tych ludzi nie ma w Urzędzie. Korzystają ze świadczenia opiekuńczego, są też osoby na zaległych urlopach czy zwolnieniach lekarskich. Spisu wyborców nie można przygotować pracując zdalnie, ponieważ systemy muszą funkcjonować w bezpiecznym środowisku informatycznym. Prawdopodobnie dzieci zostaną w domach do 14 kwietnia, czyli ich rodzice również. Przez dwa tygodnie po Świątach Wielkanocnych – pracownicy nie zdążą wykonać wszystkich czynności związanych ze sporządzaniem spisu – na które przeznaczono dwa miesiące

12. Wydawanie zaświadczeń do głosowania – wniosek o wydanie zaświadczenia można złożyć pisemnie, telefaksem lub mailowo, ale odebrać tylko osobiście lub przez upoważnioną pisemnie osobę, co wymusza konieczność wizyty w urzędzie, które ograniczają teraz osobisty wstęp mieszkańców do urzędów i nie wiadomo, kiedy to się zmieni. Z tego samego względu (ograniczonej dostępności urzędów) wystąpią utrudnienia w składaniu wniosków o dopisanie do rejestru wyborców.

13.(ewentualna) Druga tura wyborów - jak zorganizować II turę wyborów (14 dni później) w sytuacji, w której okaże się, że np. znaczący procent osób pracujących przy wyborach (członkowie OKW, operatorzy oraz pracownicy urzędów) zostało zakażonych podczas tej pracy? Problemem będzie organizacja II tury wyborów nawet w przypadku, gdy będzie to dotyczyło tylko 30% osób zaangażowanych przy wyborach w I turze.

14.Wysokość dotacji - wysokość otrzymanej dotacji przewiduje tylko standardowe wydatki na pokrycie kosztów realizacji wszystkich zadań. Wydatki związane z obecną sytuacją (przy obecnych cenach) na zakup chociażby płynów dezynfekujących, maseczek, rękawiczek i innych środków - w dotacji nie są uwzględnione. Nie ma również żadnej informacji, że tak się stanie.

Uzyskanie stanowiska Państwowej Komisji Wyborczej w powyższych sprawach jest dla urzędów miast niezbędne dla prawidłowego przygotowania i przeprowadzenia najbliższych wyborów. Jeżeli nasze wystąpienie wymaga dodatkowych wyjaśnień uprzejmie prosimy o informację. Jesteśmy w każdej chwili gotowi do podjęcia rozmów oraz każdej innej formy współpracy z PKW.

Z wyrazami szacunku

Tadeusz Truskolaski
Prezydent Miasta Białystok
Prezes Zarządu
Unii Metropolii Polskich

Zygmunt Frankiewicz
Senator RP
Prezes Zarządu
Związku Miast Polskich

do wiadomości:

Pan Paweł Szefernaker
Sekretarz Stanu w MSWiA

Pani Magdalena Pietrzak
Szef Krajowego Biura Wyborczego

Unia Metropolii Polskich
im. Pawła Adamowicza
00-901 Warszawa
PKiN, Plac Defilad 1
tel. (22) 656 76 16
e-mail: biuro@metropolie.pl

Związek Miast Polskich
61-517 Poznań
ul. Robocza 42
tel. 61 633 50 50
fax: 61 633 50 60
e-mail: biuro@zmp.poznan.pl